

„Kodėl jeikote Gyvojo tarp numirusių? Jis prisikėlė, Jo čia nėra“. Gustave Dore (1832-1883 m.)

Kristus prisikėlė iš numirusių

Kun. Viktoras Rimšelis, MIC

Palaidojus Kristų, po šabaso moterys visą naktį dirbo, ruošdamos balzamo tepalus. Marija, Jėzus Motina, visą naktį meldėsi. Jonas vėlai vakare išskubėjo ieškoti Petro ir kitų apaštalų. Jis Alyvų darželyje rado Jėzus kruviną apsiaustą, rado ir Petrą, prisiglaudusį prie akmens, gaudžiai verkiantį. Petras sužinojo viską, kas įvyko Golgotos kalne. Jis nedrįso pasirodyti prieš Mariją. Bet Jonas vis tiek jį parsivedė į eucharistinį namą, kur Marija turėjo sau kambarį. Marija paguodė Petrą ir įtikino, kad Jėzus jam atleido tą nusikaltimą Dievo meilei.

Anksti rytą moterys išsukbejo į Jėzaus kapą, nesinos didelius indus balzavimo tepalų. Jos baiminosi, kad sargybiniai jų visų neprileis prie kapo. Jos nutarė palaukti. Morta ir Marija Klopinė nueis paimti Joana. Zuzana ir Marija Salomė nueis prie miesto sienos ir lauks, kol Marija Magdalietė, kuri nieko nebijo, ištirs visą padėtį. Ji buvo pasiėmus ir pinigų papirkti sargybinius. Dar buvo tamsu, kai moterys taip pasiskirstė. Po valandėles ant dangaus pasirodė labai šviesus meteoras, kuris žaibo greitumu trenkė į Kristaus kapo angą. Žemė sudrebėjo. Jėzaus dvasia apšvietė Jo negyvą kūną. Ir Kristus kėlėsi gyvas dieviškoje garbeje.

Tubjau Kristus apsiereisķe savo Motinai Marijai. Jis ģēģe pas Motinā su pirmāsais saulēs spinduliais. Toks Motinos ir iģ numirušū prisiķel- susio Dievo, Jos Sūnaus, susitikimas yra vienintelis visoģ amžinybeģe. Ji visā naktī mel- dēsi, kad Dievas pagreitūtu Jezaus prisiķelīmā. Jai nebu- v jokios abejones apie Jezaus iģ numirušū prisiķelimą. Jo kancija, mirti ir prisiķelīmā Ji

iš paties Jėzaus pasakojimų žinojo ir priėmė kaip Dievo valią. Bet prisikėlimo pagreitinimą Jėzaus maldomis išprašė. Jėzaus kūnas kape išbuvo dvi naktis ir vieną visą dieną. Marija visas Jėzaus žaizdas išbučiavo. Koks Jos džiaugsmas buvo pamatyti savo Sūnelį gyvą ir garbingą, niekas neapsakys.

Marija Magdalietē, atējusi prie kapo, pamatē, kad akmu noverstas nuo rūsiō angos. Ji nubego pas Petrā ir Jonā, ir pranešē jiems: „Paēmē Viešpa ti īš kapo, ir mes nežinome, kur Jī padėjo” (Jn. 20, 2). Pas- kui Marijā Magdalietē prie kapo atbego ir Petras su Jonu. Juodu pamatē paliktas dro- bules ir skarā, buvusią ant Jēzaus galvos. Zuzana ir Sa- lome taip pat buvo atbėgusios prie kapo. Jos rado angelā, ku- ris joms tarē: „Jūs' nebijokite! Az zinau, kad iēskote Jēzaus, kuris buvo nukryžiuotas. Jo čia nėra, Jis prisikėlē, kaip buvo sakēs. Skubiai duokite žiniā jo mokiniamis. Jis pri- sikėlē iš numirusių ir eina pir- ma jūsū į Galilėjā, tenai Jī pa- matysitė” (Mt. 28, 5-7).

Jonui buvo aišku, kad Jezus prisikėlė iš numirusių, o Petras ir Marija Magdalietė manė, kad Jėzaus kūnas buvo pavogtas. Petras ir Jonas nuliūdę sugrįžo namo. Marija verkdamą pasiliko prie kapo. Ji pasilenkė į kapo vidų ir pamatė du angelus, sėdintčius viena galvūgalyje, kita prie kojų vietoje. Ji paklausė, ko ji verkią. Ji atsakė: „Kad paėmė mano Viešpatį, ir nežinau kur Jį padėjo“. Ji atsiskub ir pamatė stovintį Jėzų, bet Jo nepažino. Jezus tarė jai: „Moterie, ko verki? Ko ieskai?“ Ji manė, kad tai sodininkas, todėl atsakė: „Gerbiamausias! Jei

tamsta Jį išnešei, pasakyk man kur padėjai, aš Jį pasiimsiu". Jezus jai tarė: "Marija!" Tuomet ji Viešpatį atpažino ir sušuko: "Raboni!" Jį puolėsi Jezui į kojas, norėdama apkabinti ir pabučiuoti. Jezus jai tarė: "Nelaikyk manęs! Aš dar neįžengiau pas Tėvą. Vertčiau eik pas mano brolius ir pasakyk jiems, kad aš žengiu pas mano Tėvą ir jūsų Tėvą, pas mano Dievą ir jūsų Dievą" (Jn. 20, 16-18).

Marija su didžiausiu džiaugsmu viską papasakojo Petriui ir Jonui. Ir kitos moterys pasakojo, kaip jos mačiusios angelus ir Viešpatį Jėzų. Petras kraipė galvą, jam atrodė, kad moterys iš rūpesčių ir karščio pamišo. Visos abejonės baigėsi Petriui ir Viešpaties artimiesiems, kai Marija, Jo Motina, papasakojo, ką Ji matė ir kaip Viešpats Jėzus Ją aplankė.

Kapo sargai viską pranešė aukštiesiems kunigams. Šie, pasitarę su seniūnais, davė sargam daug pinigų ir liepė sakyti, kad jiems miegant, Jėzaus mokiniai kūną išvogė. Apie Kristaus iš numirusių prisikėlimą žinia greitai pasklido. Bet apaštalai apie tai žinojo tik iš moterų, kurios sakė, kad jie turi eiti į Galilėją. Jėzus pasirodė gyvas pirmia visiems, kurie buvo ištikimi Jo kancios metu. Taigi ir Motinai Marijai pasirodė tuojau po prisikėlimo, nes Ji dalyvavo visos žmonijos atpirkime.

Apasitai pasijuto pazeminti, nes jie apie Kristaus prisikelimą žinojo tik iš moterų. Vieni tikejo, kiti abejojo. Du mokiniai iš Emaus atvyko pas apaštalus į Jeruzalę ir papasakojo, kaip jie susitiko su Kristumi, kuris yra gyvas. Jiem apie tai kalbant, pats

Jēzus atsīrādo tarp jū ir prabilo: „Ramybē jums!” Apaštalai iīssigādo. Jis manē, kad mato dvāsiā. Jēzus parode jiems rankas ir kojās, liepē paliesti Jū kūnā, kad iīstikintj, jog Jis yra tas pats Krīstus. Jis paklausē, ar jēvīeturi ko valgti. Jie padāvē Jām gabalā keptos zuvies. Jis, paemē ir valgē jū akšē.

Vienuolika apaštalų nuvyko į Galilėją, ant kalno, kurį jiems buvo nurodęs Jėzus. Pamatę Jėzų, jie puole ant žemės ir Jį pagarbino. O Jis jiems prabilo: „Man duota visa valdžia danguje ir žemeje. Eikite ir padarykite mano mokiniais visų tautų žmones, krikštydami juos vardu Tėvo, ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios. mokydami laikytis visko, ką tik esu jums sakęs. Ir štai aš esu su jumis per visas dienas“.

**Prisikeles Kristus apsireiskia
den (apie 1440).**

iki pasaulio pabaigos" (Mt. 26, 18-20).

Apāstalai ītikejō, kad Kristus tikrai prisikēlē, kai patyrē, jog Jis yra gyvas, taip kaip Tomas pirma netikejō, kol savo pirštų neidejō į Jo šono žaizdā. Po prisikēlimo iš numirusių Jēzus išgyveno mūsų žemėje keturiadesimt dienų, mokydamas apāstalus ir su jais bendraudamas. Jo prisikēlimas iš numirusių, nepaisant, kaip ir ką sako netikin tieji, yra istorinis įvykis ir mūsų tikėjimo pagrindas. Šv. Povilas rašo Korintiečiams: „Skelbiame apie Kristų, kas Jis buvo prikeltas iš numirusių... Jeigu nėra mirusiųjų prisikēlimo, tai ir Kristus nebuvo prikeltas. O jei Kristus nebuvo prikeltas, tai tuščias mūsų skelbimas ir tuščias jūsų tikėjimas (1 Kor. 15, 12-14).

A black and white photograph of the interior of a Gothic church. The image captures the high, vaulted ceiling with its intricate tracery and ribbing. On the left, a large window is visible, and a tall, slender column supports the structure. The architecture is characterized by its soaring height and detailed stonework.

ssavo Motinai. Roger van der Weyden

Kultūrinių renginių organizatorių dalia

Bronius Nainys

„Potosi, Bolivijoje, Andų kalnų 13,400 pėdų aukštumoje, išsikūręs miestas 1572 metais buvo didžiausias pasaulyje. Pusanтро šimto tūkstantį gyventojų turėdama, gyvenvietė pralenkė Londoną, Paryžių, Madridą. Pianiniai ir švarūs skalbiniai, iš Europos laivais atplukdyti iš Argentinos uostus, tūkstantčius mylių į tą kvapą užimančią kalną keliavo ant mulų nugarų“, — praėjusiais metais rugsėjo 9-tą d. „Chicago Tribune“ rašė dienraščio bendradarbis Laurie Goering.

Ši, seniai skaityta, keista istorija iš naujo toptelėjo galvono kovo 26-tą d. Čikagoje, Jaunimo centro didžiojoje saleje, belaukiant Juditos Leitaiteis ir Vladimiro Prudnikovo koncerto, kai šio koncerto organizatorė Marija Remienė, išėjusi iš užkulio, pusiau uždusęs skubėjo pro šali:

— Tuojau pradėsim, fortepijona nuvaliau...

Patiai reikia ir fortepijona nuvalyti? — nusistebėjau, bet tuojau ir pasiguodžiau, kad geri tie modernūs laikai, fortepijonas bent scenoje. O iš švairių baltinių nebereikia gautis iš Europos, organizatoriams iki pirmojo sniego baltu močia pat juos išplauna krūtikai.

Koncertas buvo tiesiog pasakioskiškai žavus. Solistų dainavimas, vaidysba, laikysena scenoje, ryšys su klausytojais – muzikinė Nijolės Ralytės palyda – tikrai pačių žymiausių pasaulinių kritikų geriausių pažinimų verta kultūros popietė. Bet dėl to gi nėra ko stebėtis: Leitaite ir Prudnikovas pasaulinės klasės menininkai. Šia prasme tegul juos vertinimo srities žinovai. Tai nemanoma nosiai. Šio rašinio uždavinys pažvelgti į kitą šitą, taip pat ir kitų, kultūrinių renginių beveik visuomet užmirštą arba tik kritiškai apvertiamą organizacinę pusę.

Kaip minėjau, nereikėjo koncertų organizatorių JAV LB Kultūros tarybos pirmininkei Marijai Remienei ieskoti mulo forteljonui ir Čikaga gabenanti, užteko tik jų nuvalyti taciau visą kitą koncertinę reikmę ant savo pečių ji turėjo iš pat Vilniaus atvilkti ir per Ameriką išnešioti. Ar, sėdėdamas kas nors, kurioje nors vietoje iš tų koncertų salių, bendale visos koncertų organizavimo eigos užčiuopo? Pagaliau, ar kam nors tai ir rūpėjo. Bet, dėl viso pikto, bandykime jį bent suvokti.

Pirmiausia juk reikia gerai apgalvoti pačių kultūrinio renginio mintį: patiks jis visuomenei, ar ne, pasiseks, ar ne, pakaks jėgų organizatoriui atlikti technišką jo dalį, ar ne, iš kur bus pinigai? Ši kartėlis gal bent vienu atveju buvo geresni: toks koncertas visuomenei turėjo patikti. Bet ir čia kai kur kažkodėl pasitaikė išimčių. Iš anksto žinomas patikimas lengviau sprendė kitus klausimus. Tačiau pirmiausia reikėjo susitarti su menininkais, paskui, pagaliau jiems tinkamą laiką, sudaryti

koncertų kalendorių. Tada numatytose vietovėse rasti žmones, sutinkancius koncertus ruošti, sutarti piniginę atskaitomybę. Tai atlikus, sutvarkyti keliones ratų: iš Vilniaus aplink Ameriką ir vėl atgal į Vilnių. Kas menininkus oro uostuose sutiks, pasiims, priklauso, paskui atgal nuveš, išlydys? Juos surask, pasitikrink, ar eina, kaip sutarta, nes dažnai ir sąlygos bei aplinkybės keičiasi, ir išankstiniai susitarimai bei pažadai dingsta. Kas gali įsivaizduoti, koks čia organizatoriui rūpestis ir kokių nervų jis turi turėti?

Iš viso per mėnesį menininkų viešnagas, nuo kovo 1 iki balandžio 2 d., buvo vienuolika koncertų: St. Petersburg — 300 klausytojų, Los Angeles — 200, Seattle — 75, Omahoje — 150, Detroitė — 200, Clevelande — 200, Čikagoje — 400, Vašingtone — 100, Vašingtone Lietuvos ambasadoje — ?, Hartfordė — 100, New Yorke — 200. Iš viso visgi lūdnoka, tik apie 2.000 žmonių. Tik tiek JAV lietuvių domejosio tokio aukšto pajėgumo menininkų reta kultūrinė dovana. Net ir Čikagoje apie 600 žmonių talpinanti Jaunimo centro salė nebuvo pilna. Kodėl? Ar mes jau tapl laibai nukultūrejom, ar tokio menko

dėmesio priežastis buvo kitos? O gal ir tą renginį per daug, nes dideliuose telkiniuose juos lanko daugiausia tie patys vyresnio amžiaus žmonės. Pavargsta, o be to, ne per pilnos ir jų kišenės. Bet ar taip galima teisinti neatsilankymą į pasaulinio pajėgumo koncertą? Šį kartą geriau pasirodė mažesni telkiniai, nes juose į šį koncertą atsilankė tikiosiuosius buvo žymiai didesnis. Mariją Remienę reikia sveikinti už pasiumintą menininkų ir jų tuos mažesnius telkinius, o menininkams padėkoti už koncertus ir ne taip gausioms auditorijoms. Tačiau aišku, organizatorės išdo nepapildė, jo suvestinė — 6.000 dol. nuostolio, tačiau kultūrai gi niekada nebuvo pelninga. Pelną čia keleriojai atvesnia dvasinė atgaiva. Tik dėl jos JAV LB Kultūros tarybos pirmininkė už tų koncertų suorganizavimą sulaukė daug gerų atsiliepimų ir spaudoje, ir asmeniškais laiškais, ir telefonu skambučiais. Daugelis iš jų džiaugėsi, kad nereikėjo skristi į Lietuvą tokių garsenybių pasiklausyti, užtekto tik atvykti į savo apylinkių sales. Debet, šalia dvasinio peno, ir piniginė liko storesnė. Tik turbūt mažai kam, o gal ir nė vienaneteatėjo į galvą iš tų santaupų vieną kitą dolerį pasiūti organizatorei koncertų nuostolius sumazinti. Bet tokių mažmožių mes arba neatsimenam arba greit pamirštam. Tai irgi ne mūsų bėda.

Taigi, pagyrimai už vienuolius
 ka plius, o kur gauti tuos
 6,000 minus?
 JAV LB Kultūros taryba i
 viso darbais perkrauta, i
 jiems atlikti talkininkų reikė
 tų net trigubai negu jų yra
 (Nukelta į 4 psl)

Prisikėles Kristus apsireiškia savo Motinai. Roger van der Weyden (apie 1440).

Tikėjimą teigiantis vaidinimas

Vytautas Kavolis raše, jog „Antanas Skema yra religišiausias mūsų rašytojas. Nes visa jo kūryba, visi krasutiniai jo geidulingo ir poetiško, ir iškankinto žmogaus pergyvenimai yra aštrūs ir nuoglas klausimas tylinčiam Dieviui“.

Dievas tyli, o žmogus, taip ir neradamas patikimos dvasinės draugystės, jam kalba — žodžiais ar mintimis. Kalba, ieškodamas psichinės būtinos nezemiskos (metafizinės) paguodos. Kitos išeities juk nėra. Tai, kas be perstojo per amžius vyksta žmonių apgyvenimo žemėje, nėra pateisinama nei religine-dorovine, nei biologine prasme. Masinės žudynės nepateisinamos. Nei broližudystė.

Savo religišiausią dvi-veiksmę dramą „Žvakidė“ A. Skema parašė 1955 metais. Kalbėjimo apie Dievą joje yra daug, nes veiksmas vyksta okupantų kratos išvartytoje zakristijoje. Apieščiama bažnyčia yra uždaryta. Klebonas įkalintas dėl kažkokių suraštų uždraustų popierių. Sekmadienio ryte sujauktą zakristiją aplanko moterys: miestietiškos išvaizdos pamaldė Agota (Ramunė Vitkienė) ir švelni, su viršgamtinio regėjimo pojūčiu, mergina Liucija (Vaida Kiškytė — Holwager). Išjungia kiti veikėjai: Liucijos tėvas Adomas (Amandas Ragauskas), mėgstas drožti skulptūras; jo sūnus Kostas, vargonais besipraktikuojantis muzikas (Aleksas Mickus); kitas sūnus, religingas poetas Antanas (Saulius Zemaitaitis); na, ir Adomo brolis Klebonas (Antanas Vosylis), kurio pomirtinis (atseit, sielos) dalyvavimas veiksmo eigoje yra

perdem realistinis.

Karo išvakarės. Pavergėjams lemta pasitraukti. Zakristijoje esančius sukrečia skaudi žinia — Kleboną sušaudė drauge su kiais varomais kaliniiais. Jį apraudančių sakiniuose atsiskleidžia ne tik jo gerumas, bet ir heroiskumas. Pasirodo, klebonas slėpė ne savo, bet persekiojamo poeto Antano giesmes. Išaiškėja ir išdavikiška Antano brolio Kosto veikla. Jo iškūsti, žmonės buvo suimami. Jis taip pat įskundė ir savo dėdę Kleboną. Vaidinimo metu protarpiais girdisi Kosto vargonuojama Bacho tokata. Ironiškai — tarsi pridedanti jo šėtonišką prigimtį. Sadizmą, Neapykantą.

Be abejo, nuo tų laikų, kai buvo rašoma „Žvakidė“, požiūris į žmogaus instinktų nusikaltėliškumą proveržius yra pakitęs smegenų sutrikimus nagrinėjančių psichiatrų svarstymuose. Jiems žmogaus neapykanta žmogui turi savo šaknis. Net ir išdavikas Kostas, tartum Kainas, vaidinimo pabaigoje kažkaip neįtikinamai žvakidė nugalabijęs savo broli, yra tik žmonijos biologinio veiksmo sukonstruota pabaisa. Savotiškas ligonis.

Vis tiek ir šiandien teismuose ir dramose šitaip pavojingai „pasiligoję“ subjektai susilaukia pasmerkimo. Kitos išeities nėra. Štai kodėl gerasi Adomo, kaip dovana žmogui, nudrožtas Rupintojelis yra pats reikšmingiausias „Žvakidės“ simbolis. Nuoskaudos ne sykį verčia susirūpinus liūdeti. Vaidinimo pabaigoje su liūdesiu klausomės Klebono patetiško monologo apie taiką, gerį, amžinybę, pasida-

vimą Viešpaties valiai.

Kaip į tai reagavo žiūrovai, jau kelinti metai iš eilės jukdomi L. A. dramos sambūrio Žemaitės ir K. Sajos komedijomis? Pasakysiu: labai palankiai. Sv. Kazimiero parapijos salėje balandžio 8 d. vakare ir sekmadienį po pietų. Daug kas gyrė ir pastatymo įtaigą, ir aktorius. Tiesiog nuostabu, žiūrovams nei kiek neklidė tarpais pasitaikęs tinkamas aktorystės stygius. Užteko to, kas buvo. Dramatinės įtampos laidas išliko tiesus — nuo pradžios iki pabaigos. Ir šypsnis daugelio veiduose, matant šitaip realiai scenoje įremintą Kleboną.

Teatro žinovas poetas Stasys Santvaras, aptardamas A. Skėmos dramaturgiją, raše: „Žvakidė“ niekad nebus lengvai statoma ir lengvai vaidinama teatre. Todėl, kad „scenoje veikia ne tik gyvieji, bet ir mirusieji, o tai tegalės įveikti tik stiprios technikos ir stipraus vidaus atstovai“. Iš dalies klydo mielas Santvaras.

„Žvakidės“ režisierius Algimantas Zemaitaitis jau seniai mintyse tausoją šio veikalo pastatymo idėją. Ugdė ją savvyje. Brandino. Tai neabejotinai atsiliepė daugmaž mėgėjiškų vaidintojų pastangose. Juos sutvirtino. Del įvairių priežasčių pastatymas buvo kelis kartus atidedamas. Pagaliau tapo įkūnytas tinkamu priešvėlykiniu laiku, kai Nekryžiavimo prisiminimas siejasi su „Žvakidėje“ gvildenomomis prasmėmis.

Manau, aktoriams pravartu išgirsti ir kelis mano kritiškus prašovimus. Visi vaidino vieningai, bet nereikia, kad visi ypatingai. Ramunės Vitkienės sukurta reiklė, pamaldi, prie-

Dail. G. Didelytė.

kaistinga Agota gan tikroviškai kontrastavo su trapią, įvykių įjautrinta jaunuole, regėtoja Liucija (Vaida Kiškytė). Pastarajai, kad ir su gera ištara ir liaunumu,

trūkdė tas jos per dažnas pirštų drebinimas ir už galvos stovėjimas. Ji gi šviesi efermeriška mergina, o ne kokia ligonė. Normali elgsena jai būtų labiau tikusi. Amandas Ragauskas su tėvo Antano vaidmeniu buvo tiesiog įaugęs į dramos nuotakų medį — išgyvenimo, laikysenos, žvilgsnių, raiškų balso moduliacijomis. Mielai stebimas aktorius. Žinoma, mieliau buvo stebimas ir Aleksas Mickus, kelis kartus pagaunantis pasireiškęs komedijose, bet dabar persiorientavęs į vargonuojančio išdaviko, dargi broližudžio charakterį. Atliko jis šią sudėtingą pareigą neblogai, bet mano samonei egzistavo kaip didelio blogio nepajėgias kurdami individus. Aišku, jo išpažintis sukrečiantis. Ilgimas žiaurumas. Cinizmas. Pavydas motinos myletam broliui. Žvakidės kilnojimas. Bet aktoriškai situacija nebuvo užsukta tiek, kad nuvestų prie broližudystės. Gal čia kaltas per švelnus jaunuoliškas Saulius Zemaitaitis, vaidinęs Kostą antipodą kilniai, deja, gana statistiškai, be tampsresnio aktyvumo išgyvenimo. Jam vaidybinė patirtis dar prieš akis.

O kaip su juoda sutana vilkinčiu Klebonu? Jo vaidmeniui turbūt niekas kitas nebūtų geriau tikięs, kaip parapijoje visų pažįstamas ir mėgstamas letas Antanas Vosylis. Tuoj po sušaudymo atsidūręs scenoje, atrodo tvirtai gyvas. Suprantama, išbalęs, su kraujo dėme ant krūtinės, bet su tvarkinga sukuosena (sieloms ji būtina). Tokiam tik sakyti pamokslus, tik guosti negandų ir mirties išiktuosius.

Imu į rankas turiningą programos lankstinuką. Skaitau apie dramos autorių, režisierių, apie aktorių sceninę patirtį. Randu ir pavardes prie spektaklio prisidėjusių. Visi jie verti plojimo. Koordinatorė, rubų kūrėja — Ema Dovyda-

tienė. Muzika ir garsai — Pauliaus Jasiukonio. Scenos apšvietimas — Gintaro Laurinkaus. Vargonai — Viktoras Ralys. Scenos talka — Daina Zemaitaitytė.

Na, ir dekoracijos, su tais gražiais bažnyčios langų vitražais, pro kuriuos taip džiuginančiai švietė geresnio rytojaus šviesa — Pauliaus ir Dalios Jasiukonijų.

1961 metais auto avarijoje žuvęs Antanas Skėma, be abejo, būtų laimingas, išvydęs šį kaliforniečių lietuvių pastatymą.

Pranas Visvydas

80 METŲ NUO GIMIMO

Ona Katinskaitė-Doveikienė, vertėja, gimė 1920 m. birželio 6 d. Maskvoje (Rusija). Išvėrė E. Voinič, P. Merimė, Stendalio, V. S. Moemo, A. Morua kūrinį. Mirė 1993 m. kovo 25 d. Vilniuje.

Aldona Irena Nasvytytė, poetė, gimė 1920 m. birželio 10 d. Šiauliuose. 1944 m. pasitraukė iš Lietuvos. Išleido eilėraščių rinkinį „Vejo dainos“ (1955).

Antano Skėmos „Žvakidės“ premjeroje balandžio 9 d. Kostas — Aleksas Mickus (kairėje) ir Antanas — Saulius Zemaitaitis.

Wajda ir Lietuva „Oskaru“ šventėje

Kovo 24 d. blizgiose ceremonijose Hollywoodas išdalino savo „Oskarus“ už JAV kino pramonės darbuotojų nuomone, geriausius praėjusių metų filmus ir jų kūrėjus. Tų „apeigų“ metu sumirgėjo ir kelios Lietuvos istorijos akimirkos, pasigirdo ir apie lenkams, lietuviams bei jų kaimynams svarbius dalykus kalbantis balsas.

JAV Filmo menų ir mokslų akademijos nariams šventiškai besizavint savimi ir savo gaminiais, į tos auditorijos milžinišką ekraną įsiterpė vaizdai iš skirtingo pasaulio — iš filmų, pavadintų „Pelenai ir Deimantai“, „Kanalas“, „Marmurinis žmogus“, „Ponas Tadas“ ir t.t. Tą vakarą „Oskaras“ už viso gyvenimo kūrybą buvo įteiktas nuširdžiam Lietuvos bičiuliui, lenkų filmininkui Andrzejui Wajdai. Akademijos pirmininkas anksčiau pareiškė, kad Wajda „priklauso Lenkijai, bet jo filmai yra visos žmonijos kultūrinio lobio dalis“. Anot kai kurių filmų kritikų, jo vieta moderniojo filmo istorijoje esanti jau seniai užtikrinta.

Priimdamas „Oskarą“, Wajda pareiškė, jog tuomi pagerbiamas visas lenkų filmo menas. Menu, kalbėjo jis, ir kitiems lenkų filmininkams, buvo lemta vaizduoti „naujo žiaurumo“ ir „komunizmo pagimdytas tragedijas“. Jis išreiškė pasitenkinimą Lenkijos atgauta laisve ir sugrįžimu į Vakarų civilizaciją.

Tai buvo neįprasti žodžiai Hollywoodui, kuris pagamino gausybę filmų apie nacių nusikaltimus, tačiau beveik nepalietė komunizmo piktadarysčių. Ironišku sutapimu, Wajda pristatė ir jam „Oskarą“ įteikė amerikiečių aktorė Jane Fonda, kadaise pagarsėjusi, kaip raudonųjų diktatorių ir diktatorių garbintoja bei teisingojo.

Ironiška ir tai, kad tas pats Wajdą pagerbęs Hollywoodas, kurio bendrovės yra tapusios beveik visų JAV kino teatrų savininkėmis, jau visą dešimtmetį užkerta kelią jo filmams į savo ekranus. Tokio likimo susilaukė ir jo naujausias kūrinys, „Ponas Tadas“, kuris čia kol kas tepasirodė antriniuose teatruose.

JAV filmų gamintojai džiaugiasi ir didžiojo pernykštemis pajamomis — amerikiečiai išleido per 7,5 milijardo dolerių Hollywoodo filmams saldiniams. Bet ameri-

kiečių žiūrovai šiame globalizacijos ir informacijos amžiuje darosi vis provinciališkesni — auga nauja karta, kurios didžioji dalis nėra mačiusi nė vieno užsienio ar nestandartinio filmo.

Patsai Wajda pareiškė, kad jo filmų pradingimas iš JAV ekranų jo neįaudina. Jam daug svarbiau, kas dedasi Lenkijoje, kur „Ponas Tadas“ (kaip ir Lietuvoje) dabar muša visus rekordus ir jau pralenkė „Titaniką“. Užsienio žiūrovų dėmesys režisieriui visad tebūvęs „malonus priedas“.

Komunizmui žlugus, Lenkijoje irgi buvo pradėję dominuoti Hollywoodo filmai. Tačiau, pasak amerikiečių spaudos, dabar labai padidėjęs Wajdos ir kitų lenkų režisierių populiarumas rodo, kad tenykštė publika jau ima pargirti nuo grynai amerikietiškos kino dietos ir, okinei padėčiai gerėjant, padeda grįžti prie savųjų menininkų, savosios istorijos ir savų temų.

74-metis Wajda jau pradėjo naują projektą. Jis ruošia filmą apie „Katynos mišką“, kur 1940 metais sovietai

išžudė per 10,000 žmonių po Lenkijos pasidalinimo su naciais ir nelaisvę patekusius lenkų karininkų, puskarininkų, kareivių ir inteligentijos atstovų. Ten žuvo ir Wajdos tėvas. Sovietams Lenkiją kontroliuojant, tai buvo uždrausta tema. „Tai bus filmas apie melų sistemą, kalbėjo režisierius. — Likusis pasaulis ilgą laiką apie tai tylėjo ir mes buvome palikti vieni su šia paslaptimi“.

Hollywoodo metinių iškilnių auditorijos ekrane sumirgėjo ir vaizdas iš „Pono Tado“ — prancūzų kavalierijos istorinėje Lietuvoje 1812 metais joja į Rytus. To vakaro publikai jis nieko nereikšė. Bent vienas žiūrovui tas vaizdas jo televizijos ekrane atšaukė pranašiškas Adomo Mickevičiaus eilutes:

„Ką tik girdėjote iš šios sa-
kyklos, broliai,

Kad Lenkija laisva, kad Lie-
tuva nuo šiol

Taip pat laisva — sveiki,
liuosybės vėl sulaukė!“

(vert. Just. Marcinkevičius)

A. Landsbergis

SUTEIKTAS AUKŠTOSIOS MOKYKLOS STATUSAS

Kovo 15 d. Lietuvos vyriausybė suteikė Telsių kunigų seminarijai licenciją veikti kaip nevalstybinei aukštajai mokyklai. Posėdyje vyriausybės nariai pritarė švietimo ir mokslo ministerijos pozicijai, kad Telsių kunigų seminarijos teikiama išsilavinimas atitinka aukštojo išsilavinimo kriterijus. Švietimo ir mokslo ministerijai pavesta Telsių kunigų seminariją, su pertrūkiais veikiančią nuo 1927 metų, įregistruoti nevalstybine aukštąja mokykla. Pagal šiuo metu galiojančią tvarką Telsių kunigų seminarija privalės teikti informaciją apie studentų ir asmenų, įgijusių aukštąjį išsilavinimą, skaičių, priėmimo sąlygas, studijų programas bei dėstytojus. Seminarijoje teikiama aukštojo išsilavinimo kokybę vertins švietimo ir mokslo ministerijos įgaliota instancija. Suteikta licencija galioja neribotą laiką.

BŽ, 2000 m., Nr. 6

A. Skėmos „Žvakidės“ premjeroje. Iš kairės: Saulius Zemaitaitis, Ramunė Vitkienė, Amandas Ragauskas, Vaida Kiškytė, režisierius Algimantas Zemaitaitis, Antanas Vosylis.

Klebonas — Antanas Vosylis, Liucija — Vaida Kiškytė, Agota — Ramunė Vitkienė.

Trijų chorų koncertas Toronte

Šių metų balandžio 2 dieną įvyko trijų chorų jungtinis koncertas: Clevelando „Exultate“ (vadovaujamas Ritos Klorienės), Čikagos „Dainava“ (vadovaujamas Darius Polikaitis) ir Toronto „Volunge“ (vadovaujamas Dalia Viskontienės). Gerų vadovų dėka, šie chorai gerai išsilaikė ir laikysis, jeigu nepritrūks vadovų, nes visuomet atsiranda balsingų žmonių, dainos ir muzikos mylėtojų, norinčių giedoti bei dainuoti. Juk lietuviai yra laikomi dainuojančia tauta.

Pirmoje koncerto dalyje girdėjome tris lietuvių kompozitorių dainas. Broniaus Kutaviciaus „Papartis“ (žodžiai Sigitos Gedos), Stasio Šimkaus „Užia girelė“ (liaudies daina), Vytauto Montvilos „Saulė teka“ (žodžiai Mykolo Karčiausko). Dirigentas Darius Polikaitis.

Toliau skambėjo „Teviškes giedojimai“, op. 261, muzika Jono Tamulionio, žodžiai Justino Marcinkevičiaus. Šis kūrinys, susidedantis iš penkių dalių, Jono Tamulionio parašytas šiam koncertui 2000 metams pažymėti. Diriguoja Rita Klorienė, pritariant smuikininkams Audronei Šarpytei, Arkady Yanivker ir fleita Linda Henderson.

Šio kūrinio pavadinimas jau pasako, kad bus kalbama apie tėviškes likimą, išgyvenimus, ilgesį. Kompozitorius išreiškia visų pergyvenimų nuotaiką muzikos akordais, garsų pyne. Nors trėčioje dalyje polifonija nebūna „pakankamai išryškinta“, bet Jono Tamulionio kūrybos penkta ir paskutinė dalis „O Teviške“, baigta didinga ir garsia homofonija.

Jonas Tamulionis nuoseklus kompozitorius ir girdėti, kad šiuo laiku daug kuria.

Pirmoji šio koncerto dalis baigta dviem dainom — „Lietuva, brangi šalele“, harmonizuota V. Juozapaitis, muzi-

ka ir žodžiai Vydūno ir „Kupolinis“, liaudies daina, muzika Balio Dvariono. Diriguoja Darius Polikaitis.

Po pertraukos, antroje koncerto dalyje girdėjome Anglijos kompozitoriaus John Rutter „Gloria“, parašytą 1974 chorui ir orkestrui (Brass, percussion ir vargonams). Gimęs 1945 metais, muziką rašė daugiau jaunai kartai ir muzikos mylėtojams. Yra parašęs ir operą „Bang“. Jo kūryba gausi chorinės ir instrumentinės muzikos įvairiomis formomis. John Rutter kompozicija pasižymi ritmiškumu, ypač sinkopuotu stiliumi. „Gloria“ susideda iš trijų dalių — Allegro Vivace, Andante ir Vivace et Ritmico. Su orkestro palyda skambėjo didingai ir įspūdingai. Dirigavo Dalia Viskontienė.

Šio vakaro koncertas baigtas su G. F. Handel „Aleliuja“ iš oratorijos „Messiah“, pritariant orkestrui. Ši oratorija giedama kalediniu laikotarpiu, bet giesmė Aleliuja giedama ir atskirai įvairių iškilmingų progų metu.

Koncerto akompaniatorius muzikas Jonas Govedas atliko savo pareigą pasigėrėtinai.

Koncerto programa užsėdė apie pusantros valandos. McMillan salė (prie Toronto universiteto), talpinanti 815 klausytojų, buvo pilna. Chorai gerai paruošti, sulęginti balsai, paklusnūs dirigentų rankai. Programa įdomi ir gerai atlikta.

Slava Žiemelytė

Redakcijos pastaba: Recenzente nepaminėjo, kad šis koncertas buvo atliktas 1999 m. lapkričio 26 d. Čikagoje, švenčiant dienraščio „Draugo“ 90 metų sukaktį. Ši progai buvo specialiai užsakytas ir sukurta kūrinys „Teviškes giedojimai“.

Dalyvavo tie patys trys chorai. Koncertas bus dar kartą pakartotas Clevelande š.m. birželio mėnesį.

Apie Mindaugą Kavaliauską fotoparodą

Šių metų pirmieji mėnesiai Čikagos ir apylinkių lietuviams gausiai užderėjo fotoparodoms. Čia pirmuoju smuiku grojo vietinis fotomenininkas Algimantas Kežys, išstated vieną po kitos parodas Lietuvos dailės muziejuje Lemonte ir „Čiurlionio“ galerijoje Čikagoje.

Tada prie jo prisijungė fotografė iš Lietuvos Regina Oraitė, parodžiusi savo darbus „Čiurlionio“ galerijoje. Pasi-

baigus šiai parodai, kovo 24 d. šios galerijos sienos pasipuošė jauno kauliuko fotomenininko Mindaugo Kavaliausko kūriniais.

Kaip gausiai ir šios jo parodos atidarymą susirinkusieji galėjo įsitikinti, kad šio fotomenininko darbai yra „kitokie“ negu anksčiau buvome įpratę matyti. Tokias mintis apie darbus išsakė ir abu kalbėtojai: Algimantas Kežys bei Egidijus Aleksandravičius.

Trijų žymiausių JAV lietuvių chorų dirigentai po sėkmingo koncerto. Iš kairės: Rita Klorienė — „Exultate“, Darius Polikaitis — „Dainava“, akompaniatorius Jonas Govedas ir Dalia Viskontienė — „Volunge“. Nuotr. Jono Kuprio

Pirmasis aiškino, kad fotografija yra ne vien tik mintis, bet ir jausmas, pabrėždamas, jog M. Kavaliausko fotografijos kaip tik yra tokios — taigi jausmingos. Kalbėtojas taip pat apsidžiaugė, nes „šis jaunikaitis nepasidavė naujoms meno srovėms — postmodernizmui, instaliacijoms ir pan., bet lieka ištikimas nesugadintam ir nuosirdžiam požiūriui“.

E. Aleksandravičius, kuris šiuo metu dėsto Illinois u-t-o lituanistikos katedroje, bet kartu yra Vytauto Didžiojo universiteto prorektoriumi aukštosios studijos, irgi džiaugėsi savo studentu. Jis teigė, jog malonu, matant šį studentą iš Lietuvos, mokantį šešias užsienio kalbas ir jau spėjusį pabuvoti eilėje užsienio šalių, kiek prieškariniais metais tik geriausi Vytauto Didžiojo universiteto studentai galėjo pasiekti.

„Jš jo darbų aš nematau, kad tai būtų jauno žmogaus, bet jau brandaus amžiaus menininko kūryba, — teigė E. Aleksandravičius.

Šią nusisekusią parodą atidarė „Čiurlionio“ galerijos direktorius Algis Janušas, pasveikinęs fotomenininką ir gausius jos lankytojus. Be anksčiau minėtų kalbėtojų, parodos autorių sveikino ir akt. Irena Leonavičiūtė, kuri įteikė gėles ir siuntė linkėjimus Cicerio lietuvių teltinio tautiečių vardu, nes Cicerio šiuo metu M. Kavaliauskas yra įsikūręs.

Per atidarymą taip pat buvo pristatyta ir fotomenininko žmona Kristina Juraitė, kuri dabar gilina sociologijos mokslų studijas Northwestern universitete, Evanston, IL, ir ruošiasi daktaro laipsniui.

Beje, kalbėjo ir pats M. Kavaliauskas, padėkojęs visiems, padėjusiems parodą surengti. Jis pažymėjo, kad galėjo atsiųsti tik mažo formato darbus, nes visi didesnieji yra likę Lietuvoje arba saugomi Prancūzijoje.

Netrukus po atidarymo susirinkusieji buvo pakviesti į gretimą salę stebėti skaidrių demonstravimo. Čia buvo paro-

dyta 70 vaizdų tema „Gyvenimas kaip šventė“. Šios nuotraukos buvo darytos Pietų Prancūzijoje ir Ispanijoje per ten kovo mėnesio viduryje vykstančius linksmus renginius.

Parodoje išstatyta 60 kompozicijų su beveik šimtu nuotraukų. Čia pristatomos trys temos — „Prisiminimai“, „Pamatai“ ir „Pamąstymai“. Kai kurie vaizdai daryti Lietuvoje, kiti — Prancūzijoje ir kitur.

Susidomėjimas M. Kavaliausko paroda buvo nemažas: per pirmąsias dienas ją aplankė daugiau negu 200 žmonių.

Edvardas Šulaitis

Katarsis aplanko mūsų sielas

Štai ateina jaunas žmogus, svarus nuo kaurai persmelkiančių europietiško tradicijų, eksponuoti savo darbų Amerikos meniniu skoniui „košę makalošę“. Jau pirmas žvilgsnis į jo darbus išduoda naujoką nekaltumą, susipynusį su seno meistro sofistikuotu mąstymu.

Terminas „naujoko nekaltumas“ man reiškia nesugadintą ir sąžiningą požiūrį į dalykus, aiškiai dominuojantį Mindaugą Kavaliauską juodai-baltuose vaizdiniuose. Šis sąžiningumas visais laikais buvo tradicinio ir amžinojo meno atsporas tašku. Mindaugo nepalietia visur esančios postmodernistinės tendencijos, kurias propaguoja šių dienų pasaulio menininkai. Neatrodytų, kad jis tikėtų ir klykaujančiais garsais, sau tarnaujančiais iškreipimais ar dėvaliauskas, padėkojęs visiems, padėjusiems parodą surengti. Jis pažymėjo, kad galėjo atsiųsti tik mažo formato darbus, nes visi didesnieji yra likę Lietuvoje arba saugomi Prancūzijoje.

Netrukus po atidarymo susirinkusieji buvo pakviesti į gretimą salę stebėti skaidrių demonstravimo. Čia buvo paro-

dyta 70 vaizdų tema „Gyvenimas kaip šventė“. Šios nuotraukos buvo darytos Pietų Prancūzijoje ir Ispanijoje per ten kovo mėnesio viduryje vykstančius linksmus renginius.

Parodoje išstatyta 60 kompozicijų su beveik šimtu nuotraukų. Čia pristatomos trys temos — „Prisiminimai“, „Pamatai“ ir „Pamąstymai“. Kai kurie vaizdai daryti Lietuvoje, kiti — Prancūzijoje ir kitur.

Todėl, esame laimingi, turėdami jauną menininką — foto-

grafą Mindaugą Kavaliauską, kuris drąsiai pristato mums tradicinį požiūrį į meną. Jo fotografijos nėra manipuliutos, bet sąžiningos ir „nesuviskintos“ tikrovės išraiškos. Jos rodo pasaulį tokį, koks jis yra, kokį mes jį pažįstame. Tokioje parodoje, kaip ši, pradėdame apčiuopti tiesą, kuri mūsų apkurtintas sąmones verčia teisingai įvertinti būtį, kai gyvenimas mene tampa gyvenimo vaizdavimu be dirbtinumo.

Mindaugas Kavaliauskas pavadinimo atskiras parodos dalis „prisiminimai“, „pamatai“ ir „pamąstymai“. Tai yra kai kurios iš mūsų sąmoningumo atramų. Šie terminai kviečia mus į Čiurlionio galeriją patirti dvi plačias erdves — proto ir sielos, kūrėjo ir žiūrovo. Šių dviejų dvasių susijungimas yra ramus, taurus ir gražus. Katarsis aplanko mūsų sielas.

Algimantas Kežys

• **Kazlų Rūda.** Sausio 27 d. K. Girniaus gimnazijoje vyko mokytojų konferencija „Didysis krikščionybės jubiliejus — Benediktas ir jo darbai“. Konferencijoje dalyvavo visų Kazlų Rūdos mokyklų mokytojai ir katechetai. Šios konferencijos iniciatoriai — Kazlų Rūdos klebonas T. Vallianas ir gimnazijos direktorius R. Pabalys. Su konferencijos dalyviais savo mintimis dalijosi prelektorius V. Gustaitis. Svečias kartu su gausiai dalyvavusiais mokytojais svarstė, kas yra jubiliejus, kalbėjosi apie susitaikinimą, piligrimystę, artimo meilę, aiškiosios jubiliejinio metu durų, visuotinių atleidų prasmę.

• **Panevėžys.** Kovo 10 d. gausus panevėžiečių ir svečių būrys susirinko į vysk. K. Paltaroko katalikiškosios mokyklos salę paminėti kun. A. Lipniūno gimimo 95-ųjų ir mirties 55-ųjų metų. Susirinkusius minėjimo dalyvius pasveikino ir maldai pakvietė vysk. J. Preikšas, prisiminimai dalyjosi mons. J. Antanavičius, kan. Br. Antanaitis, buvusi parapijietė dr. A. Kacerauskienė, kunigo brolio sūnus A. Lipnickas.

Pianistė Eglė Janulevičiūtė.

Skaidrumo sklaidinas rečitalis

Esu girdėjęs Eglę Janulevičiūtę, skambinančią fragmentinius dalykus kelių renginių programose. Iš „Draugo“ priede išspausdinto Zigmo Viskantos rašinio (kovo 11) sužinojau apie jos išpūdingą ligšiolinę pianistės karjerą, pirmas premijas konkursuose ir dabartines studijas doktoratui Kalifornijos universitete Santa Barbaroje. Išgijau ir jos kompaktinį diską, išleistą 1988 m. — „The Young Maestro Series“, su puikiai įgrotais prancūzų kompozitorių G. Faurė, C. Franck, M. Ravel ir C. Debussy kūriniais.

Ir štai jos rečitalis — balandžio 1 d. vakare Los Angeles Šv. Kazimiero salėje. Palyginti daug iš visur sugužėjusių klausytojų — Benediktas reklamos ir parapijos muzikos Viktoro Ralio pastangų dėka. Fortepijonas pastatytas prie šoninės sienos, tarp baltų vazonų su gėlemis. Puslankiu eilėmis išrikiuotos kėdės. Beveik visos užimtos. Žodžiu, klasika.

Kadangi apie tokius nuostabius įvykius rašyti nesukandama muzikos žinovai, tai, būk, V. Gustaitis. Svečias kartu su gausiai dalyvavusiais mokytojais svarstė, kas yra jubiliejus, kalbėjosi apie susitaikinimą, piligrimystę, artimo meilę, aiškiosios jubiliejinio metu durų, visuotinių atleidų prasmę.

Repertuare nuosekliai išdestyti sudėtingi kūrinių, lyg ir skirti parodyti skambinimo meistriskumą, tikslia, bėglia rankų, pirštų techniką, atliekamų kūrinių supratimą, niuansavimą ir t.t. Bendras išpūdis: skaidriai tiksliai interpretacija, kiek įmanoma pasiekti Yamahos instrumentu šioje gan skardžioje salėje, kur neretai kažkur dingsta subtilios detalės. Visgi šviešius skambinimas, ištikimas tekstams.

Pradžioje du M. K. Čiurlionio preludai, tarsi oro dvelktelejimai, praverus

langą. Ir kas atsitinka! Juos atlikusi, pianistė staiga atsistoja ir išeina pro šonines duris. Pasirodo, jai trukdo per didelis sales pritendymas. Po kelių minučių, salei pašviejus, sugrįžta ir skaidrių polekiu atlieka J. S. Bacho keturių dalių Tokatą D-dur. Po to J. Haydn keturdalę Sonatą D-dur. Tada Beethoveno trijų dalių Sonatą-fantaziją op. 27 (Menesiena vadinama), su tuo pavergiančiu Adagio Sostenuto meditaciniu liudėsiu. Pianistė įtikina, kad šitokie lyrymai jai yra tolygiai savi.

Pirmos dalies pabaigą pavyairino smuikininkas Darius Udrys. Palydimas pianisto Rudolfo Budgino, pagrojo visada širdį glostancia J. E. Massenet „Meditacija“. Girdėjau, kad Udrys, dabar studijuojas, politinę filosofiją, smuikuoti pradėjo nuo 3 metų. Tik pamanykite — smuikuojantis filosofas! Jie pagrojo ir kitą melodingą smuiko sedevrą, A. Vivaldi Concerto G-moll 1-ąją dalį. Kaip amerikiečiai sako, „užsigardavimui“...

Po pertraukos Eglė Janulevičiūtė tęsė savo brandų pianizmą. Pirmą kartą išgirdau S. Rachmaninovo variacijas Correlli tema, pilnas raškas frazavimo, ritmikos ir dermes laisvės. Tam reikia ypatingo struktūros jutimo. O paskutiniame kūrinyje — F. Liszto Fantazijoje ir fuga Bacho tema — buvo pademonstruotas tiesiog olimpinis pirštų bėglumas ir forte galia. Savotiška rečitalio viršūnė.

Gal kam, skaitant šiuos sakinius, atrodys, kad melomanai šiek tiek perdedu. Ne! Neperdedu. Dabar Lietuvoje yra eilė itin gabių pianistų (ten muzikinis auklėjimas aukšto lygio), ir Eglė yra viena iš jų. Verta ją išgirsti Čikagoje ir kitur.

Pranas Visvydas

Eglės Janulevičiūtės koncerte Los Angeles, CA. Iš kairės: akompaniatorius Rudolfas Budginas, smuikininkas Darius Udrys ir pianistė Eglė Janulevičiūtė.

Fotomenininkas Mindaugas Kavaliauskas jo fotoparodos atidarymo metu Čiurlionio galerijoje Čikagoje su žmona Kristina Juraitė. Nuotr. Edvardas Šulaitis

Egidijus Aleksandravičius, Vytauto Didžiojo u-t-o Kaune prorektorius aukštosios studijos, kalba kauliuko M. Kavaliausko fotoparodos atidarymo metu. Nuotr. E. Šulaitis

Nijolės Jankutės naujausios knygos *Atvirukai* sutiktuvių ruošėjos. Iš kairės: Halina Plausinaitienė, Joana Krutulienė, rašyt. Nijolė Jankutė, Aldona Smulkštienė, Ritonė Rudaitienė.

Gavau atviruką

Visi mes laukiame laiškų ir džiaugiamės, juos gavę. Gal ne visuomet prisiruošime atsakyti, bet gauti taip molonu. Ir kai visais vaktais būna skirtas laiškas-atvirukas, tai jau tikra šventė.

Tokią šventę suruošė Lietuvos rašytojų draugija, Vydūno fondo ir skautininkų būrelis „Verpstės“. Čikagos visuomenė buvo pristatyta rašyt. Nijolės Jankutės-Užbalienės kelių *Atvirukų*.

Sie atvirukai skirti visiems: keliausiu ir ne. Pirmieji — prisiminimais keliauja kartu su Nijole ir kartais, matytose vaizduose, atranda tai, ko patys savo keliuose net nebuvo pastebėję. Nekeliausieji beveik su pavydu seka Nijolės žingsnius, labai lengvai pasiduosiant įspūdžiui, kad ir jie keliauja kartu. Nijolės kalba nuoširdžiai įtikinanti ir, net nepajūti, kai verti lapo po lapo — ir vis norisi dar daugiau pakalvoti.

Kiekvienas skaitytojas čia randa ypatingus momentus, rodo, tik jam skirtus: skaudžiai nostalgiskus, po daugelio metų lankant tėvų namus, be galo juokingus, joiant kupranugariu Egipte ir pan. Arba, kaip aplankiusi Pompejos miestą griuvėsius, autorė prisimena epizodą iš vaikystės: „mano vaikiška vaizduotė Pompeii paverė savo siaubingą likimu ir keistu vardu. Aš troškiau ta vardą įamžinti savo aplinkoje, kad visi, jį kartotų ir stebėtusi... Pasitaikė puiki progą: motuotės Žalotė

atsivedė šėmą telyčaitę. Paskyrė ją motuotės mano globai ir leido išrinkti vardą. — Pompeja! Nutariau be jokio abejonių... Ir tik pieno kontrolierius įrašė savo knygon — Pompeja. Visi kiti, mano begaliniam nusivylimui, vadino ją... Pompa...“ (120 psl.) Taip pat čia yra ir bendrųjų pavakšnių — sandrakai pavakšiams, kurie keliauti nemėgsta, bet keliauja. „nes visi taip daro“.

Vakara vedė „verpstę“, sktn. Joana Krutulienė, įžvalgiai pastebėdama, kad Nijolė Dievo duotą kūrybinį talentą vis dar naudoja. Ir štai — turime jos naują knygą — *Atvirukai*. Labai nuoširdžiai, šiltai ir išsamiai *Atvirukus* aptarė pedagogė-literatė Aldona Smulkštienė. O Nijolės kūrybinį kelią smulkiai išsako sktn. Halina Plausinaitienė. Tas kelias labai glaudžiai susijęs su Nijolės ilgą skautavimą: knygelės ir dainelės skautukams, vaidinimėliai, stovyklų, suvažiavimų dainos, paskaitos, rašiniai. Ji visada kovojo už šviesią lietuvišką kalbą. Ilgus metus dirbo red. „Peledu“ skiltyje redaguojant skautamokslų knygą *Sesė, budek!*

Patį rašytoją vaizdžiai, paskaitytą vieną jai brangesnį atviruką apie Egiptą. Ją supo sveikinimai ir gelės. Vydūno fondo vardu sveikino fil. Vyt. Mikonas ir fil. Jūratė Variakienė, Akademino Sajūdžio vardu — fil. Ramona Kavackaitė; LB Kultūros tarybos pirm. Marija Remienė, Lietuvos rašytojų draugijos vardu

pirm. Stasė Petersonienė, Ona Lukienė, „Verpsčių“ būrelio vardu sktn. Ritonė Rudaitienė.

Nijolė turetu į dailiai išmargintą skrynelę sudėti visus šio vakaro palinkėjimus, gražius žodžius, pagyrimus ir apkabinimus. Kiekvieną dieną išimdama po vieną „atviruką“ — šį kartą nuo mūsų jai — dar ilgai galetu džiaugtis širdi glostančiais žodžiais.

Gausiai jaunimo centro kavinėje susirinkę, Nijolės gerbėjai, knygos mylėtojai, bendramintės sesės skautės, knygų leidėjai (anot Nijolės — šių dienų knygnešiai) negailėjo rašytojai užtarnautų pagyrimų, linkėjimų keliauti ir vėl mums siųsti atvirukus. Nijolė šypsojosi ir žadėjo... Džiaugiamės, galėję su rašytoja pabendrauti ir smagiai praleisti sklandžiai ir įdomiai suruoštą vakarą. Visi *Atvirukai*, kuriuos Vydūno fondas atgabeno, buvo išparduoti.

Atskirą stalą puošė įvairios Nijolės knygos, išleistos įvairių leidyklų.

Gausias vaišes paruošė „Verpsčių“ būrelis. Dailų lankstinuką su vakaro programa ir žiniomis apie rašytoją bei jos knygas išspausdino Lietuvos rašytojų draugija.

Prie kavutės, margaspalvių užkandžių ir saldumynų dar ilgai buvo bendrauta su rašytoja, nuotraukose įamžinant malonaus vakaro momentus ir žmones.

Janina Mikutaitienė

Susipažinimo su N. Jankutės *Atvirukais* vakarone. Rašyt. Nijolė su Vydūno fondo atstovais Jūrate Variakijene ir Vytautu Mikūnu.

Nusikaltai — neliesk fortepijono

Šio pavasario gale žinomoje Juilliard muzikos mokykloje New Yorke, prof. Jorome Lowenthal fortepijono klasėje, magistratūros studijas užbaigia pianistas iš Lietuvos Gabrielius Aleksas. Tai proga, balandžio 5 d. Juilliard mokyklos Morse recitalių salėje, Gabrielius atliko diplominį koncertą. Koncerto metu skambėjo: J. Brahms — Variations and Fugue on a theme by Handel, Op. 24, W.A. Mozart — Six Variations on a theme from Clarinet Quintet, kartu su Ieva Gordon (viola), F. Schubert — Sonata in A minor, D 821 „Arpeggione“, F. Liszt-Rhapsodie Espagnole

ir „bisui“ trumpas, J. S. Bach kūrinys.

Gabrieliaus rūpestingai išmąstyti atliktieji kūriniai, atskleidė visapusišką jų supratimą ir grožį, kartu pademonstravo (ypač skambinant List) pianisto stulbinančią pirštų techniką.

Gabrielius fortepijono muziką susižavėjęs ankstyvoje vaikystėje (tėvas skambino fortepijonu, o senelis buvo vargonininkas). Turėdamas vos 7 metus, M. K. Čiurlionio meno mokykloje, atmintinai atlikęs 22 trumpus kūrinius. Prie fortepijono jo versti nereikėjo. Jam padarius kokią prasižengimą, didžiausia bausmė

Pauliaus Jankaus, kuris negalėjęs atvykti į knygos sutikimą. Sveikinimą perskaityti, publika audringai plojo. Po to Dalia Staniškienė išpildė skaitė dialogus ir ištraukė iš visų trijų romano dalių. *Dirvo* redaktorius dr. Jonas Jasaitis pasveikino naują autorę, patekusią į literatūrinės kūrybos plotmes. Sūnus Paulius motinai įteikė puokštę gėlių, ją taip pat gėlimis apdovanojo klubo pirmininkė Ada Stungienė. Pagaliau patobūvio kaltininkė prabilo, dėkodama visiems atvykusiems ir „Ateities“ klubo valdybai už knygos sutikimą suorganizavimą. Vaciu Rociūnui už biografiją, kun. Gediminui Kijauskui už patalpą, dr. Živilėi Vaitkieniui už knygos išsamią analizę, dr. Jasaitiui už labai platų ir išpildingą knygos istorijos aprašymą *Dirvoje*, Dalia Staniškienei už gražų kūrybos ištraukų skaitymą... Jį prisipažino knyga pradėjusi rašyti prieš keturias dešimtis metų, ją laikiusi paslaptimi, metūje. Tik po daugelio metų paaiškėjus paslaptis — ji rašė, taise, išmėtė apie šimtą puslapių.

Autorė sentimentalai prisimena rašytoją a.a. Vacį Kavaliūną ir mokytoją a.a. Onutę Žilinskiene, kurie ją skatino knygą spausdinti. Ją taip pat skatino viešnia iš Lietuvos, kol pagaliau buvo prieita prie knygos išleidimo Lietuvoje. Estera Alšėnienė įdomiai pasakojo knygos viršelio istoriją apie viršelį panaudotą menininko J. Jankovskio paveikslą fragmentą.

Tai iškalbi, gyva ir maloni moteris, kurią sentimentalai prisimenu iš Vysk. Motiejaus Valančiaus lituanistinės mokyklos dienų, kai ji, kaip tėvų komiteto narė, pertraukė metu mokinius ir mokytojus vaišino kukliais priešpiečiais patiekalais, visus pasitikdama su malonia šypsena. Autorės kalba buvo palydėta audringais plojimais. „Ateities“ klubo pirmininkė Ada Stungienė trumpu žodžiu padėkojo autori ir visus pakvietė pasivaikinti.

Įsėjusios valties knygos sutikimas yra didelė garbė Clevelando lietuviams ir didelis džiaugsmas visiems, kurie gerbia ir myli lietuvišką literatūrą. Turime sutikti, kad pas mus yra senų prisiminimų perteklius, bet stokojaime pramoginės, grožinės literatūros. Už šią iš dalies sėkmingai užpildą *Įsėjusios valties*.

Aurelija M. Balasaitienė

Lietuvių rašytojų draugijos pirm. Stasė Petersonienė (dešinėje) sveikina *Atvirukų* autorę rašyt. Nijolę Jankutę knygos sutiktuose.

buvusi tam tikrą laiką neįsijusi fortepijono.

Juilliard muzikos mokyklą patenka tik išrinktieji. Gabrielius ten patekti padėjo nepaprastai tvirti, ypač iš teorijos, pagrindai, įsisavinti mokantis M. K. Čiurlionio meno mokykloje.

Lietuvos Muzikos akademijoje baigęs 3 kursus ir laimėjęs gan sudėtingą konkursą, studijas Juilliard muzikos mokykloje pradėjo 1996 m. Gabrielius džiaugiasi, kad Lietuvos muzikos mokyklose įgytų žinių dėka, nekuriose srityse (solfedžio, harmonijos, muzikos literatūros ir istorijos), jis čia neretai jaučiasi pranašesnis už amerikiečius studentus.

Kaip klausytojai vertina jo atlikimą? Jis sako, kad lietuvių ir amerikiečių publika esanti šilta, geranoriška, tačiau jis negalys būti tikras, kiek ji nuoširdi. Jam kartais tenka nusivilti, matant beveik laukinį publikos entuziazmą, kai atlikimas buvęs tik paviršutiniškas, nieko naujo nepasakęs.

Gabrielius galvoja, jog jo gyvenimas nebūtų sėkmingiau susiklostęs, jei jis būtų pasirinkęs kurią nors kitą profesiją. Geras muzikos atlikimas ir jos klausymas jam teikia didžiausią laimę. Jis norėtų sau palinkėti, kad niekuomet neapleistų noras mokytis, tobulėti, pažinti meną, gyvenimą, pasaulį ir patį save.

Gabrielius, per tuos trejus metus gyvendamas New Yorke, nuo lietuviškos visuomenės nesišalino. Jis savo muziką, Kultūros židinį ir kitur, neretai džiugino, grodamas solo ar akompanuojant solistams.

Šią vasarą Gabrielius dalyvaus, 8 savaites Tanglewood, Mass. vyksiančiam, muzikos festivalyje. Po to rudenį vėl grįžęs į Juilliard, toliau tęs fortepijono studijas, siekdamas doktorato.

P. Palys

Kultūriniai renginiai

Atkelta iš 1 psl.

Metų pradžioje, vasario 6 d., Lemonte, PLC, Dailės muziejuje, buvo atidaryta Lietuvos vaikų piešinių paroda „Mano pasaulis 2000-taisiais“. Parodą globojo Alma Adamkienė. Lietuvių kūryba susilaukė daug dėmesio ir iš lietuvių visuomenės. Dailės muziejui vadovauja, visais jo reikalais rūpinasi, parodas organizuoja, taip pat ir fortepionus valo JAV LB Kultūros tarybos narė Dalia Šlenienė, jautri ir uoli lietuviškos kultūros puoselėtoja dailės srityje. Irgi dažnai užmirstama ir neįvertinama.

JAV LB Kultūros tarybos veikla atsiliepią ir Lietuvos kultūrai. Po dešimties nepriklausomų metų jos pastangomis į Lietuvą grįžo abiejose

Čiurlionio galerijose Čikagoje saugojami išeivijos lietuvių dailininkų kūriniai. Domo Adomaičio globojami kūriniai Lietuva buvo nugabenti praėjusių metų rugšėjo mėnesį. Pirmininko Algio Janušo Čiurlionio galerijoje globojami paveikslai Lietuvą pasiekė 2000 m. vasario pabaigoje. Persiuntimo išlaidas apmokėjo Lietuvos ambasada. Kovo 12 d. Radvilų namuose įvyko 12 paveikslų paroda, pavadinta „Sugrįžusi išeivijos dailė“.

Jau nebe Kultūros tarybos darbų apimtyje balandžio 9-tą d. Čikagoje, Jaunimo centre, Marijos Remienės vadovaujamas „Margučio II“ remėjų komitetas suruošė kultūrinę popietę su įdomia teatine ir dainų programa bei vakarine. Jauni menininkai, dauguma jų — neseniai atvykę iš Lietuvos, maloniai, nuteikę, apie pusrėčio šimto metų. Remienė ir čia raišiojo nesueinčius siūlytus galus.

Artimiausias ateinantis JAV LB Kultūros tarybos renginys „Poezijos pavasaris“ įvyks gegužės 21 d. Po to Lietuvos „tigrų“ koncertas. Jį atliks trys dvyliečiai, trylikmetiai berniukai. Kaip šį šaukų sumanymą įvertinsim? Kiek jų bendraamžių? Ir tuos koncertus prisikviesim? Ar vėl bus tik JAV lietuvių pensininkų — Lietuvos paauglių bendravimas?

Šalia to, JAV LB Kultūros taryba ir Lietuvos ambasada, savo lėšomis iš Lietuvos iškviesiems menininkams apmokėdama keliones į Vašingtoną ir sudarydama sąlygas ambasada suruošti jų koncertus.

Maždaug taip atrodo organizacinė kultūrinis renginių dalis, mažai ryškinama viešumoje ir taip pat nedaug žinoma tuos renginius lankančių žmonių. Džiaugiamės mes tik scenoje pasirodantiems menininkais. O kai koncerto pabaigoje ir ją pakyla koks nors organizatorius ar organizatorė menininkams padėkoti ir dar kartu su jais spaudoje paskelbtuose nuotraukose atsiranda, tada jau organizatorių ir ausytes patampom. Ko gi jam ten reikėjo grūstis — garbės troškiai? O vis dėl to neturėtų būti, nes be organizatorių sunkaus ir atsakingo darbo kultūrinės veiklos tarp JAV lietuvių nebūtų. Tada vėl vaikščiotumėm pakampiais ir kaltindami netiną ką, bambėtumėm, kad niekas nieko neorganizuoja. Tačiau, paprašyti organizuoti, ne vienas spjautumėm tiesiog į akis: tai ką, ar čia mano darbas? Del tokio nusiteikimo, atrodo, ne planuojama dainų šventė nebeįvyks. JAV LB Kultūros taryba jau pertempusi jėgas, o talikinkų, nei savanorių, nei labai prašomų, tai šventei organizuoti nebeatsiranda. O kam jiems savanoriauti? Šventė neįvyks — yra koki kaltinti.

Žavi literatūrinė naujiena

Š.m. balandžio 9 dieną, 4 val. po pietų Clevelando Dievo Motinos parapijos svetainėje „Ateities“ klubas suruošė Esteros Alšėnienės knygos *Įsėjusios valties* sutikimą. Dauguma stebėjosi, nes kuklioji Estera Alšėnienė niekada nepretendavo į rašytojas, o dabar išėjo viešumon su turininga, beveik keturių šimtų puslapių trilogija, kurioje vaizduojami trijų skirtingų moterų gyvenimai.

Gausiai susirinkusius knygos mylėtojus ir naują rašytoją valdybos vardu trumpu žodžiu pasveikino „Ateities“ klubo pirmininkė Ada Stungienė ir pakvietė žurnalistą Vacį Rociūną susirinkusius supažindinti su rašytojos biografija. Vacys Rociūnas gan sentimentaliai sakė, kad toji knyga jį sugrąžinusi į romantišką senų žemaitijos dienų panoramą, o trijų moterų, Agilės, Audros ir Agnės gyvenimai, perpildyti netektimis, skausmais ir viltimis. Gyvi dialektai ir nuostabiai gražus gamtos pavaizdavimas padaro

ta knyga labai patraukli. Kalbėdamas apie rašytojos biografiją, pasakojo, kad ji mokėsi Telšiu Vyskupo Valančiaus valstybinėje gimnazijoje, kurioje ji pasireiškė kaip deklamuotoja, su pasirodymais išvykdamas ir į kitų gimnazijų literatūros vakarus. Kai ji buvo trečioje klasėje, populiarusis rašytojas Paulius Jankaus baigė tą pačią gimnaziją. Jų užsimezgusi pažintis išliko iki šios dienos. Baigus gimnaziją, Estera, įstojo į Kauno universitetą, kuriame studijavo farmaciją ir įsigijo farmacininkės specialybę. Nuo besistatinančių bolševikų pabėgusi atsikūrė Vokietijoje, 1949 metais atvyko į Ameriką, kurį laiką gyveno Michigan valstijoje, vėliau persikėlė į Clevelandą, 1955 metais išsteigė už Stasio Alšeno, užaugino dukrą Stefutę, sūnų Paulių ir sulaukė penkto vaikiuko.

Po to dr. Živilė Vaitkienė nagrinėjo patį romaną, jo charakterius, trumpai nupasakojo jo turinį, pabrėždama, kad

knyga ir graudi, ir nuotaikinga, su įvairiais charakteriais. Knyga labai lengvai skaitoma, nes joje yra įvairūs ir įdomūs asmenys, daug gyvų dialogų ir intriguojantis siužetas. Ypač išryškina motinų vaidmuis išvykdamas ir į kitų gimnazijų literatūros vakarus. Kai ji buvo trečioje klasėje, populiarusis rašytojas Paulius Jankaus baigė tą pačią gimnaziją. Jų užsimezgusi pažintis išliko iki šios dienos. Baigus gimnaziją, Estera, įstojo į Kauno universitetą, kuriame studijavo farmaciją ir įsigijo farmacininkės specialybę. Nuo besistatinančių bolševikų pabėgusi atsikūrė Vokietijoje, 1949 metais atvyko į Ameriką, kurį laiką gyveno Michigan valstijoje, vėliau persikėlė į Clevelandą, 1955 metais išsteigė už Stasio Alšeno, užaugino dukrą Stefutę, sūnų Paulių ir sulaukė penkto vaikiuko.

Po to dr. Živilė Vaitkienė nagrinėjo patį romaną, jo charakterius, trumpai nupasakojo jo turinį, pabrėždama, kad

Esteros Alšėnienės knygos *Įsėjusios valties* sutiktuose Cleveland, OH. Iš kairės: G. Alšėnas, E. Alšėnienė, kun. G. Kijauskas, K. Alšėnienė, S. Alšėnas, J. Kazlauskas.